

Monialaisen riskinarvion toteutuminen sosiaalipalveluissa – utopia vai uppoamaton suo?

Milka Suuniittu-Sakari, Tampereen ensi- ja turvakoti ry ja Sari Rusanen Pirkanmaan hyvinvointialue

Johdanto

Apulaisoikeuskansleri on nostanut riskinarvioon liittyvät ongelmat esille vuonna 2025 antamassaan päätöksessä. Apulaisoikeuskanslerin mukaan tällä hetkellä riskinarviointi ja -hallinta ei perustu kokonaisvaltaiseen tilannearvioon ja asianmukaiseen tietoon naisiin kohdistuvasta väkivallasta, vaan ammattitaidon ja osaamisen sijasta pahimmillaan yksittäisen virkamiehen näkemyksiin ja asenteisiin (apulaisoikeuskansleri, 2025).

Artikkelimme alaotsikolla *Utopia vai uppoamaton suo* viittaamme monialaisen työskentelyn edistäjiin ja esteisiin. Ajatus otsikosta tuli, kun kollegamme kertoi omakohtaisen kokemuksen monialaisen työskentelyn mahdollisuuksista terveydenhuollossa. Kollegamme oli ehdottanut iäkkään ja monisairaana äitinsä asioissa hoitavalle lääkärille verkostoneuvottelun järjestämistä. Lääkäri oli todennut, että tällainen monialainen neuvottelu kuulostaisi järkevältä mutta myös täysin utopistiselta toimintatavalta. Haluamme uskoa, että lääkäri tarkoitti utopialla sanan alkuperäistä merkitystä, eli Thomas Moren Utopia-teoksen määritelmää, joka tulee kreikan kielen sanoista ou (οὐ) “ei ole” ja topos (τόπος) “paikka”. Moren teoksessa utopia tarkoitti kaunista paikkaa, jota ei vielä ole. Ehkä lääkäri näki monialaisen työskentelyn kauniina paikkana, jota ei vielä ole.

Otsikon toinen monialaisen työskentelyn vaihtoehto on uppoamaton suo. Tämä on aikoinaan Tampereen sosiaali- ja kriisipäivystyksessä muodostunut sanonta, joka kuvaa tilannetta, jossa työntekijät ponnistelevat kovasti, mutta mitään hedelmällistä ei synny. Artikkelissamme lähdemme tarkastelemaan sosiaalipalvelujen monialaisen riskinarvion toteutumisen esteitä ja edistäjiä. Miten voisimme yhdessä välttää uppoamattoman suon ja tehdä utopiasta olemassa olevaa käytäntöä.

Lähisuhdeväkivalta kompleksisena ja pirullisen ongelmana

Lähisuhdeväkivalta on kompleksinen ja pirullinen ongelma: sitä ei voida rajata yhteen syyhyn eikä ratkaista yksittäisellä toimenpiteellä (Carne ym., 2019; Gear ym., 2018; Tracy ym., 2023). Se rakentuu ja ylläpitää itseään useilla toisiinsa kytkeytyvillä tasoilla, kuten yksilöiden, perheiden, yhteisöjen, palvelujen, instituutioiden ja yhteiskunnallisten rakenteiden vuorovaikutuksessa. Tämän vuoksi ratkaisujen vaikutuksia on vaikea arvioida suoraviivaisella syy–seurausajattelulla, ja hyvin tarkoitettutkin toimenpiteet voivat synnyttää uusia ongelmia. Lisäksi eri toimijoilla on usein erilaiset tehtävät, näkökulmat ja prioriteetit suhteessa lähisuhdeväkivaltaan (Kimball ym., 2023).

Jos pirullista ongelmaa käsitellään kesynä ongelmana, ratkaisut jäävät helposti liian kapeiksi. Esimerkiksi turvakotipaikkojen lisääminen ilman palvelukokonaisuuden kehittämistä tai palvelujen yhteensovittamista ei yksin riitä vähentämään lähisuhdeväkivaltaa. Reaktiiviset ja oireisiin kohdistuvat ratkaisut eivät vaikuta väkivallan juurisyihin, vaan rinnalle tarvitaan ennaltaehkäisyä, yhteiskunnallista asennemuutosta ja palvelujärjestelmän rakenteiden kehittämistä (Carne ym., 2019; Gear ym., 2018; Tracy ym., 2023).

Pirstaleinen ja siiloutunut palvelujärjestelmä ei kykene vastaamaan lähisuhdeväkivaltaan riittävän kokonaisvaltaisesti. Runsaskaan palvelujen määrä ei välttämättä lisää väkivallan kokijan turvallisuutta, jos toimijat eivät työskentele koordinoitusti, jaetun tiedon ja yhteisten tavoitteiden pohjalta. Siksi tarvitaan järjestelmätason ratkaisuja, joissa palvelut, vastuut ja tiedonvaihto sovitetaan yhteen (Carne ym., 2019; Gear ym., 2018; Tracy ym., 2023).

Lähisuhdeväkivalta ja sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiot voidaan molemmat ymmärtää kompleksisina adaptiivisina systeeminä, joissa monet toimijat ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa. Tällaisissa systeemeissä lopputuloksia on vaikea ennustaa, mutta juuri vuorovaikutuksessa voi syntyä uusia ratkaisuja. Luova yhteiskehittäminen edellyttää kuitenkin luottamusta, turvallisuuden tunnetta ja eri toimijoiden välistä kunnioitusta (Lalande ym., 2024; Healey ym., 2018).

Yhteistyö on dynaaminen prosessi, joka ei rakennu pelkästään resursseista tai muodollisista prosesseista. Vaikuttava monialainen työskentely edellyttää aikaa, energiaa ja paikkoja yhteiselle dialogille. Mitä pirullisemmasta ongelmasta on kyse, sitä tärkeämpää on mahdollistaa jatkuva, iteratiivinen kehittäminen ja yhteinen tiedonmuodostus (Peckover & Golding, 2017; Stanley & Humphreys, 2014).

Monialaisen riskinarvion edistäviä ja estäviä tekijöitä aiemman tutkimuksen mukaan

Aiemman tutkimuksen mukaan monialaisen riskinarvion onnistuminen edellyttää jaettua ymmärrystä lähisuhdeväkivallan riskitekijöistä, yhteisiä toimintamalleja, selkeitä rooleja ja rakenteita yhteiselle tiedonmuodostukselle. Keskeisiä edistäjiä ovat myös luottamukseen perustuvat yhteistyösuhteet, yhteinen tavoite väkivallan kokijoiden suojaamisesta ja tekijän vastuullisuudesta sekä väkivaltaerityisten palvelujen asiantuntijuuden hyödyntäminen (Lalande ym., 2024; Healey, 2018).

Esteitä ovat erityisesti toimijoiden erilaiset viitekehykset, puutteellinen ilmiön ymmärrys, epäselvät vastuut, heikko koordinointi sekä tiedonvaihtoon ja luottamuksellisuuteen liittyvät jännitteet. Näiden seurauksena riskinarvio voi jäädä tapauskohtaiseksi palveluohjaukseksi ilman yhteistä suunnitelmaa, seurantaa ja integroitua toimintaa (Lalande ym., 2024; Healey, 2018). Tutkimus korostaa, että organisaatiotason koordinaation lisäksi tarvitaan kollektiivisesti jaettua ymmärrystä väkivallasta ja sen edellyttämistä toimintatavoista (Gear ym., 2024). MARAK-menetelmän kaltaiset rakenteet ovat tärkeitä, mutta ne tavoittavat usein vain osan korkean riskin tilanteista, jolloin myös muiden riskinhallinnan käytäntöjen tulee olla selkeitä (Peckover & Golding, 2017; Stanley & Humphreys, 2014; Robbins ym., 2014).

Tutkimusten mukaan monialainen työ jää usein reaktiiviseksi ja tapauskohtaiseksi, jos sitä eivät tue yhteinen koulutus, vakiintuneet yhteistyörakenteet ja väkivaltaerityinen asiantuntijuus (Lalande ym., 2024). Ilman yhteistä tiedonmuodostusta yhteistyö jää helposti ohjaamiseksi, josta puuttuvat riittävä suunnitelma ja seuranta (Bastian, 2023).

Pelkkä palveluohjaus, tiedon jakaminen tai verkostoneuvottelu eivät vielä takaa vaikuttavaa yhteistyötä. Relationaalinen yhteistyö rakentuu luottamuksesta, yhteisistä tavoitteista, väkivallan kokijan osallisuuden huomioimisesta sekä jaetusta ymmärryksestä väkivallan dynamiikasta ja tekijän vastuusta (Wendt, 2021).

Monialainen työskentely väkivaltaerityisten palvelujen ja lastensuojelun välillä

Lastensuojelun, perheoikeudellisten palvelujen ja väkivaltaerityisten palvelujen yhteistyössä keskeinen haaste on, että toimijat voivat jäsentää väkivallan eri tavoin. Lähisuhdeväkivalta tulisi

nähdä yhteiskunnallisena, rikosoikeudellisena ja lapsen suojeluun liittyvänä kysymyksenä, ei vain perheen sisäisenä ristiriitana. Erityisesti eron jälkeisissä tilanteissa väkivallan ja henkirikoksen riski voi kasvaa, minkä vuoksi eroamiseen tai lasten asioista sopimiseen liittyvät ohjeet edellyttävät huolellista riskinarviota ja turvallisuuden hallintaa (Hester, 2011; Stanley & Humphreys, 2014).

Tutkimuksissa on havaittu, että sosiaalipalvelujen tiukka arviointiaikataulu voi ohjata työskentelyä kohti asiakkuuksien nopeaa sulkemista pidemmän seurannan sijaan. Tällöin riskinarvio ja -hallinta jäävät helposti kapeiksi ja samat perheet voivat palata palvelujärjestelmään ilman, että luottamuksellinen työskentelysuhde ja pitkäjänteinen tuki ehtivät rakentua (Stanley ym., 2011).

Lastensuojelun ja väkivaltaerityisten palvelujen yhteistyön ytimessä on näkökulmien yhdistäminen: väkivaltaerityiset palvelut tuovat asiantuntemusta väkivallan dynamiikasta, riskinarvioinnista ja turvasuunnittelusta, kun taas lastensuojelu tuo tietoa lasten tarpeista, lakisääteisistä toimivaltuuksista ja perheen kokonaistilanteesta. Jaetussa riskinarviossa tunnistetaan väkivallan tekijän toiminta ja vastuu, uhrin ja lasten turvallisuustarpeet sekä muut mahdolliset riskitekijät. Tämän pohjalta laaditaan riskinhallintasuunnitelma, jossa vastuut ja seuranta ovat selkeitä (Healey ym., 2018).

Yhteistyömalli edellyttää organisaatiotasolla vakiintuneita yhteistyörakenteita, pysyviä työpareja tai tiimejä sekä yhteisiä dokumentoinnin, riskinarvion ja seurannan käytäntöjä. Käytännön hyötynä ovat selkeämmät roolit, johdonmukaisempi viestintä, väkivallan kokijan turvallisuuden vahvistuminen ja vastuun asettuminen väkivallan tekijälle.

Taulukko 1. Monialaista riskinarviota edistävät ja estävät tekijät.

Monialaista riskinarviota edistävät tekijät	Monialaista riskinarviota estävät tekijät
Jaettu ymmärrys (riittävä teoreettinen ymmärrys ja koulutus, yhteinen terminologia).	Eri viitekehykset, osaamisvaje ilmiöstä
Sujuva tiedonvaihto	Tiedonvaihtoon ja salassapitoon liittyvät haasteet
Yhteiset rakenteet ja toimintamallit	Pirstaleisuudesta ja siiloutumisesta seuraava integraation ja yhteistyön puute
Roolit, vastuut, työnjako ja koordinaatio	Epäselvät roolit, vastuut, ristiriitaiset ohjeet ja heikko koordinaatio
Väkivaltaerityisten palvelujen hyödyntäminen konsultaatiossa	
Relationaalinen ja luottamukseen perustuva vuorovaikutus	Poteroitumisesta johtuva luottamuspula

Osoitettu aika ja resurssi yhteistyölle	Resurssi- ja aikapula
---	-----------------------

Monialaisen väkivallan ehkäisyn menetelmiä ja kehittämistä

Tässä luvussa tarkastellaan monialaisen väkivallan ehkäisyn keskeisiä menetelmiä ja kehittämisen rakenteita. Lähtökohtana on näyttöön perustuva toiminta: käytettävien menetelmien tulee perustua parhaaseen saatavilla olevaan tutkimustietoon, työntekijöiden ammatilliseen osaamiseen ja menetelmien suunnitelmallista implementointia tukeviin organisatorisiin edellytyksiin (Similä ym., 2026). Tämä on erityisen tärkeää lähisuhdeväkivaltatyössä, jossa puutteellinen riskinarvio tai epäyhtenäisesti käytetty menetelmä voi heikentää asiakkaan turvallisuutta (THL, 2024; Piispa & October, 2017).

Riskinarvion ja riskinhallinnan kehittämistä ohjaavat Suomessa kansainväliset velvoitteet ja kansalliset suositukset. Istanbulin sopimus, GREVION Suomea koskevat arviot ja apulaisoikeuskanslerin ratkaisut korostavat standardoidun riskinarvion sekä yhteensovitetun palvelujen tarvetta (SopS 53/2015; GREVIO, 2024; apulaisoikeuskansleri, 2025). Terveystieteen ja hyvinvoinnin laitoksen MARAK-selvitysten mukaan menetelmien käytössä on kuitenkin edelleen alueellisia eroja ja juurtumisen haasteita (Piispa & October, 2017; THL, 2024).

Hyvinvointialueiden tehtävänä on varmistaa, että väkivallan tunnistamiseen, puheeksi ottoon ja riskinarvioon kehitetyt toimintamallit eivät jää yksittäisiksi hankkeiksi, vaan juurtuvat pysyviksi rakenteiksi. Tämä edellyttää koulutusta, johtamista ja yhtenäisiä käytäntöjä. Menetelmien vaikuttavuus syntyy vasta arjen käytössä. Siksi käyttöönottoon tarvitaan suunnitelmallista implementointia, seuranta ja mahdollisuutta korjaaviin toimiin (Kouvonen ym., 2023; THL, 2024). Pirkanmaalla kehittämistyötä ohjaa alueellinen väkivallan ehkäisyn toimenpideohjelma. Painopisteitä ovat systemaattinen puheeksi otto, osaamisen vahvistaminen, MARAKin kattavuus sekä monialaisen riskinhallinnan rakenteet.

Seuraavissa luvuissa kuvataan neljä toisiaan täydentävää rakennetta: lähisuhde-väkivallan suodatin- ja kartoituslomake, Minun tiimini -toimintamalli, MARAK sekä Polulle- tukea toimijuuden vahvistumiseksi -hanke. Kuvassa yksi on havainnollistettu lomakkeiden ja toimintamallien käyttöä. Ammattilainen voi hyödyntää lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta erityisesti alkuvaiheen puheeksi ottamisen tukena. Minun tiimini -yhteistyön toimintamalli soveltuu monialaiseen yhteistyöhön, kun kyse ei ole vakavasta parisuhdeväkivallasta. Näissä tilanteissa käytetään MARAK-lomaketta ja toimintamallia.

Kuva 1. Lähisuhdeväkivallan puheeksi oton ja riskinhallinnan lomakkeet ja toimintamallit.

Pirkanmaan hyvinvointialue

Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake

Sosiaali- ja terveydenhuollossa väkivallan riskiä tulee kartoittaa systemaattisesti, koska väkivaltaa kokeneet tai sille altistuneet eivät useinkaan ota asiaa itse puheeksi. Suora kysyminen voi auttaa tunnistamaan väkivallan tilanteiden taustalla ja käynnistämään tarvittavan tuen (THL, 2024).

Väkivallan tunnistamiseen ja puheeksi ottoon on kehitetty kansallinen THL:n lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake. Pirkanmaan hyvinvointialueen sosiaalihuollossa on otettu alkuvuodesta 2026 käyttöön uusi asiakastietojärjestelmä Saga. Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake löytyy Sagasta rakenteisena asiakirjana nimellä lähisuhdeväkivaltakokemusten arvio. Sen avulla kartoitetaan väkivallan ilmenemismuotoja, vaikutuksia asiakkaan hyvinvointiin ja tuen tarvetta yhdessä asiakkaan kanssa.

Minun tiimini -monialaisen yhteistyön malli

Minun tiimini on Pirkanmaan hyvinvointialueelle valittu asiakaslähtöinen monialaisen yhteistyön toimintamalli. Sen taustalla on muun muassa sosiaalihuoltolain 41 §:n velvoite toteuttaa sosiaalihuoltoa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa asiakkaan edun mukaisena kokonaisuutena (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014).

Mallissa asiakkaan tarpeiden ympärille kootaan ammattilaisista, läheisistä ja muista toimijoista koostuva tiimi. Työskentely on asiakkaalle vapaaehtoista, ja sen tavoitteena on oikea-aikainen, koordinoitu ja asiakkaan osallisuutta vahvistava tuki.

Väkivaltatyössä mallia voidaan hyödyntää tilanteissa, joissa tarvitaan palvelujen yhteensovittamista ja riskinhallintaa, mutta tilanne ei täytä MARAKin korkean riskin kriteereitä.

MARAK

Istanbulin sopimuksen artikla 51 velvoittaa viranomaisia arvioimaan väkivallan riskiä, kuoleman vaaraa ja tarvittavia turvallisuustoimia yhteensovitettusti. Lisäksi sosiaalihuoltolain 11 § velvoittaa järjestämään palveluja lähisuhde- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohtelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen (SopS 53/2015; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014).

MARAK on THL:n koordinoima moniammatillinen menetelmä vakavan parisuhdeväki-vallan riskinarviointiin ja uhrin turvallisuuden vahvistamiseen. Se kokoaa keskeiset viranomaiset ja järjestötoimijat laatimaan asiakkaalle turvallisuutta lisäävän suunnitelman. Koska MARAK tavoittaa vain osan lähisuhdeväkivallan uhreista, rinnalle tarvitaan myös muuta riskinarviointia ja riskinhallintaa (Piispa & October, 2017; THL, 2024).

Pirkanmaan hyvinvointialueella kokoontuu yksi koko alueen kattava MARAK-työryhmä. Työryhmässä on puheenjohtaja ja sihteeri. Lisäksi työryhmään kuuluu edustus Pirkanmaan hyvinvointialueen eri palvelulinjoilta, poliisista, terveys- ja sosiaalipalveluista, turvakodeilta, Rikosuhripäivystyksestä ja Setlementti Tampere ry:stä. Työryhmässä asiakkaalle laaditaan moniammatillinen suunnitelma, jonka tarkoitus on parantaa uhrin turvallisuutta. MARAK-työskentelyyn tulee olla asiakkaan suostumus. Ennen MARAK-työryhmään ohjausta ammattilainen täyttää yhdessä asiakkaan kanssa MARAK-lomakkeen. Asiakastietojärjestelmä Sagasta tämä löytyy rakenteisena asiakirjana nimellä vakavan parisuhdeväkivallan riskiarvio.

ESR+ Polulle - tukea toimijuuden vahvistumiseksi -hanke

Sosiaalisen raportin ja käytännön työstä nousseiden tarpeiden pohjalta Pirkanmaan hyvinvointialue haki ESR+ / Sukupuolten tasa-arvon edistämisen ohjelmasta rahoitusta Polulle - tukea toimijuuden vahvistumiseksi -hankkeelle. Hanke toteutetaan 1.9.2025–30.6.2027, ja sen tavoitteena on ehkäistä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sekä vahvistaa lähisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten tukea. Yhteistyökumppaneina ovat Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos ja Tampereen ensi- ja turvakoti ry (Pirkanmaan hyvinvointialue, 2025).

Hanke toteutetaan Pirkanmaan hyvinvointialueen Avopalvelujen ja Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palvelulinjoilla. Hankehenkilöstöön kuuluu projektipäällikön ohella kolme sosiaalityöntekijää, joista kaksi työskentelee Avopalveluissa ja yksi Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa sekä kolme sosiaaliohjaajaa, joista kaksi työskentelee Avopalveluissa ja yksi Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa.

Aineistot ja niiden kerääminen

Tämän artikkelin aineisto koostuu erityyppisistä aineistoista. Hyödynsimme Pirkanmaan hyvinvointialueella vuonna 2025 julkaistua sosiaalista raporttia lähisuhdeväkivallan ilmentymisestä, toteutettuja henkilöstökyselyjä sekä sosiaalialan ammattilaisille suunnattuja työpajoja (Pirkanmaan hyvinvointialue, 2025).

Artikkelin toteutusta ja aineistojen keräämistä varten on haettu kehittämistyön lupa Pirkanmaan hyvinvointialueen tutkimuslupaluista. Tutkimuslupaa varten on myös kuvattu aineistojen keräämisen ja artikkelin toteutuksen eettiset lähtökohdat. Tutkimuslupa kattaa henkilöstökyselyjen sekä tallennettujen ammattilaisille suunnattujen työpajojen sisältöjen hyödyntämisen. Lisäksi työpajoihin osallistuneilta ammattilaisilta on pyydetty suullisesti luvat työpajojen tallentamiseen ja aineistojen hyödyntämiseen. Työpajat ja henkilöstökyselyt ovat myös osa Polulle -hankkeeseen liittyvää kehittämistyötä.

Kerätyt aineistot säilytetään tietoturvallisesti. Työpajatalenteet on litteroitu ja anonymisoitu. Litteroinnin jälkeen tallenteet on tuhottu asianmukaisesti. Osallistujien kokemuksista ja näkemyksistä tehdyissä temaattisissa nostoissa osallistujat eivät ole tunnistettavissa.

Pirkanmaalla toimivat turvakodit (Kaukajärven turvakoti ja Hämeenkadun turvakoti) laativat vuonna 2024 kahdeksan sosiaalista raporttia, joissa kuvattiin haasteita palvelupoluissa,

integraatiossa ja yhteistyössä turvakotien ja hyvinvointialueen sote-palvelujen kanssa. Turvakotien raporttien seurauksena päätettiin koostaa laajempi sosiaalinen raportti yhdessä hyvinvointialueen eri palvelulinjojen, turvakotien ja Barnahus-satelliittihankkeen kanssa (Pirkanmaan hyvinvointialue, 2025).

Osana raporttia toteutettiin lasten, nuorten ja perheiden palvelujen työntekijöille kysely ”Osaamisen ja työskentelyn tuen tarpeita väkivaltateemaan liittyvien asiakasasioiden hoidossa”. Kyselyyn vastasi 257 työntekijää. Alle puolet vastaajista (42 %) totesi, että heillä on riittävästi tietoa väkivallan eri muodoista ja seurauksista. Väkivallan tunnistamisesta ja puheeksi otosta vastaajista 26 % koki omaavansa riittävästi tietoa ja osaamista. Vastaajista 89 % koki tarvitsevansa lisää tietoa, koulutusta sekä työkaluja väkivaltatyöskentelystä. Turvakotityöskentely oli tuttua alle puolelle vastaajista. Turvakodilta toivottiin konsultointia sekä työparia väkivaltatapauksiin. Toisaalta koettiin, että työskentelyn sujuvuutta häiritsi erilainen tieto perheen tilanteesta sekä esimerkiksi eriävät näkemykset turvakodin ja lastensuojelun välillä (Pirkanmaan hyvinvointialue, 2025).

Osana sosiaalisen raportin kokoamista järjestettiin reflektiotyöpajat sekä johdolle että henkilöstölle (noin 10 henkilöä), joissa käytiin läpi turvakotien raporteista muodostettu case-esimerkki sekä kyselyn tuloksia. Molemmissa pidetyissä reflektiotyöpajoissa nousi tarve palvelutarpeen arvion kehittämiseksi. Keskeiseksi teemaksi nousi yhteisen tiedonmuodostuksen tarve ja monialainen riskinarvio. Sosiaalisen raportin toimenpide-ehdotuksia olivat muun muassa 1) Minun tiimini -toimintamallin juurruttaminen ja hyödyntäminen myös lähisuhdeväkivaltatilanteissa monialaisen yhteistyön menetelmänä, 2) MARAK-toimintamallin kehittäminen ja 3) monialaisen palvelutarpeen arvion kehittäminen väkivaltatilanteissa (Pirkanmaan hyvinvointialue, 2025).

Kysely lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjan henkilöstölle toteutettiin ajalla 5.6.–6.8.2025 Forms-kyselyn avulla. Kyselyssä kartoitettiin, kuinka Pirkanmaan hyvinvointialueen Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa on käytössä väkivallan puheeksi ottoon ja riskinarvioon kehitettyjä kansallisia lomakkeita. Näitä lomakkeita ovat THL:n kehittämät lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake ja vakavan parisuhdeväkivallan riskinarviointilomake, MARAK (THL, 2024).

Kyselyyn vastasi 195 henkilöstön jäsentä (taulukko 2). Vastauksia saatiin kaikista eri vastuuyksiköistä. Eniten vastauksia saatiin opiskeluhuollosta, neuvola ja kehitystä tukevista palveluista sekä lapsiperheiden sosiaalityöstä ja lastensuojelusta.

Taulukko 2. Kysely Lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjalle kansallisten väkivaltatyön lomakkeiden tunnettuudesta ja käytöstä.

Väittämä	Kyllä	Ei	En, ei kosketa yksikössäni tehtävää työtä
Onko THL:n lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake sinulle tuttu? (N=195)	29 %	71 %	-
Jos lomake on sinulle tuttu, käytätkö suodatin- ja kartoituslomaketta	20 %	73 %	7 %

asiakastyössäsi? (N=127)			
Onko MARAK-lomake sinulle tuttu? (N=195)	40 %	60 %	-
Jos MARAK-lomake on sinulle tuttu, käytätkö lomaketta asiakastyössäsi? (N=123)	17 %	76 %	7 %

Samaa kyselyä väkivallan puheeksi ottoon ja riskinarvioon kehitetyistä lomakkeista, eli suodatin- ja kartoituslomakkeesta ja MARAK-lomakkeesta, toteutettiin avopalvelujen palvelulinjan henkilöstölle ajalla 3.11.–15.12.2025 Forms-kyselyn avulla (THL, 2024).

Kyselyyn vastasi yhteensä 220 henkilöstön jäsentä (taulukko 3). Vastauksia saatiin lähes kaikista eri vastuuyksiköistä. Eniten vastauksia saatiin vastaanottopalveluista, mielenterveys- ja päihdepalveluista ja työikäisten sosiaalipalveluista.

Taulukko 3. Kysely Avopalvelujen henkilöstölle kansallisten väkivaltatyön lomakkeiden tunnettuudesta ja käytöstä.

Väittämä	Kyllä	Ei	En, ei kosketa yksikössäni tehtävää työtä
Onko THL:n lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake sinulle tuttu? (N=220)	23 %	77 %	-
Jos lomake on sinulle tuttu, käytätkö suodatin- ja kartoituslomaketta asiakastyössäsi? (N=117)	19 %	80 %	13 %
Onko MARAK-lomake sinulle tuttu? (N=220)	35 %	65 %	-
Jos MARAK-lomake on sinulle tuttu, käytätkö lomaketta asiakastyössäsi? (N=123)	23 %	67 %	10 %

Osana Polulle -tukea toimijuuden vahvistumiseksi -hankkeessa tehtävää kehittämistyötä on muodostettu Avopalvelujen ja Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen palvelulinjoilla kehittämistyöryhmät, jotka ovat mukana käytännön kehittämistyössä hankehenkilöstön rinnalla. Lasten, nuorten ja perheiden palvelulinjalla kehittämistyöryhmät on muodostettu palvelulinjalla

työskentelevistä sosiaalityöntekijöistä ja sosiaalihjaajista (8 kpl) sekä johtavista sosiaalityöntekijöistä (8 kpl).

Työntekijöille järjestetty työpaja järjestettiin 27.8.2025 Kaukajärven turvakodilla. Työpajaan osallistui Tampereen ensi- ja turvakoti ry:stä turvakotipalveluiden päällikkö ja kaksi turvakotien vastaavaa sosiaalityöntekijää. Pirkanmaan hyvinvointialueelta työpajaan osallistui Polulle -hankkeen projektipäällikkö sekä kuusi Lasten, nuorten ja perheiden palvelujen työntekijää.

Työpajassa kerättiin henkilöstön kokemuksia ja näkemyksiä monialaisesta yhteistyöstä, kun he työskentelevät asiakkaan kanssa ja tekevät väkivallan riskinarviota. Orientoivana ennakotehtävänä osallistujille lähetettiin Euroopan neuvoston sopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (Istanbulin sopimus) ja sieltä erityisesti artikla 51, Riskinarviointi ja riskienhallinta (SopS 53/2015). Esimerkiksi Suomen osalta apulaisoikeuskansleri on todennut päätöksessään, että artikla velvoittaa kaikkia viranomaisia, ei ainoastaan poliisia, väkivallan riskinarvioon (Apulaisoikeuskansleri, 2025). Lisäksi osallistujille lähetettiin luettavaksi artikkelijulkaisu monialaisesta yhteistyöstä Domestic Abuse and Safeguarding Children: Critical Issues for Multiagency Work (Peckover & Golding, 2017). Orientoivien materiaalien pohjalta osallistujia pyydettiin pohtimaan, onko Istanbulin sopimus ja viranomaisen velvollisuus arvioida asiakastyössään väkivallan riskiä heille tuttua.

Esihenkilöille järjestetty työpaja järjestettiin Kaukajärven turvakodilla 25.9.2025. Työpajaan osallistui Tampereen ensi- ja turvakoti ry:stä turvakotipalveluiden päällikkö ja Pirkanmaan hyvinvointialueelta Polulle -hankkeen projektipäällikkö ja vastaava sosiaalityöntekijä sekä viisi johtavaa sosiaalityöntekijää. Myös esihenkilöille lähetettiin orientoivina ennakkomateriaaleina tutustuttavaksi koonti keskeisimmistä väkivallan riskinarvion lainsäädännöllisistä perusteista sekä koontia keskeisistä asioista, joita nousi esiin aiemmin henkilöstön työpajatyöskentelyn pohjalta.

Aineiston analyysi

Aineiston analyysissä hyödynnettiin aiempaan tutkimukseen pohjautuvaa teemoittelua. Aiemman tutkimuksen perusteella monialaisen riskinarvion edistäviksi tekijöiksi jäsennettiin jaettu ymmärrys lähisuhdeväkivallasta, sujuva tiedonvaihto, yhteiset rakenteet ja toimintamallit, selkeät roolit ja vastuut, väkivaltaerityisten palvelujen asiantuntijuuden hyödyntäminen, luottamukseen perustuva vuorovaikutus sekä yhteistyölle osoitettu aika ja resurssi. Estäviksi tekijöiksi tunnistettiin puolestaan eriävät viitekehykset, osaamisvaje, tiedonvaihtoon ja salassapitoon liittyvät haasteet, siiloutumisesta seuraava integraation puute, epäselvä koordinaatio, ristiriitaiset ohjeet, luottamuspuula sekä resurssi- ja aikapaineet.

Aineiston analyysi aloitettiin perehtymällä aineistoon kokonaisuutena. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa hyödynnettiin aiemman tutkimuksen pohjalta edellä taulukoituja monialaisen yhteistyön esteitä ja edistäjiä. Työpajoista nousseita teemoja peilattiin myös sosiaalisesta raportista ja henkilöstökyselyistä saatuihin tuloksiin. Työpajojen tallenteet kuunneltiin useaan kertaan ja aineisto teemoiteltiin aiempaa tutkimusta mukaillen viiteen aihekokonaisuuteen:

- 1) Koulutus, konsultaatio ja jaettu ymmärrys
- 2) Yhteiset rakenteet vs. siilot
- 3) Roolit, vastuut ja koordinaatio
- 4) Aika ja resurssi
- 5) Relationaalisuus, luottamus, vuorovaikutus ja tiedonvaihto

Hyvinvointialueen rakenteet eivät riittävästi tue monialaisen väkivallan riskinarvion toteutumista ja sen kehittämistä

Koulutus ja konsultaatio tukevat jaettua ymmärrystä

Aiempi tutkimus korostaa, että jaettu ymmärrys lähisuhdeväkivallasta, sen dynamiikasta ja lainsäädännöllisistä velvoitteista on monialaisen yhteistyön perusedellytys. Ilman yhteistä tietopohjaa toimijoiden tulkinnat voivat olla ristiriitaisia ja asiakkaan näkökulmasta sattumanvaraisia, mikä voi pahimmillaan lisätä väkivallan riskiä. Kaikilla sote-palvelujen työntekijöillä ei voi olla väkivaltatyön erityisosaamista, mutta perustason osaamiselle tulisi määritellä vähimmäiskriteerit ja sen tueksi tarvitaan selkeät konsultaatorakenteet.

Työpajoissa osaamisvajeet näkyivät sekä koulutustarpeena että osaamisen epätasaisuutena. Osaamisen kuvattiin vaihtelevan työntekijä- ja aluekohtaisesti, ja erityisesti pienemmillä tai syrjäisemmillä alueilla koettiin olevan puutteita. Työntekijät toivoivat konkreettisia ohjeistuksia väkivallan puheeksi ottoon, yhtenäisiä toimintatapoja sekä matalampaa kynnystä käsitellä väkivaltaa asiakastyössä.

Koulutus nähtiin keskeisenä keinona vahvistaa osaamista. Ehdotuksina esitettiin säännöllisiä lähisuhdeväkivalta-aiheisia koulutuksia, puheeksi ottoa tukevia kampanjoita sekä laajempia koulutuskokonaisuuksia, joihin osallistumiseen työntekijöillä olisi esihenkilön selkeä lupa ja osoitettu aika. Työpajoissa korostui myös ajatus koulutusten velvoittavuudesta: pelkkä koulutustarjonta ei riitä, jos koulutuksiin eivät osallistu ne työntekijät, jotka osaamista eniten tarvitsevat.

Tuotiin myös esille, että sosiaalityöntekijän on helppo väistellä lähisuhdeväkivaltaa aiheena, koska asiakkaat eivät lähes koskaan ota sitä itse oma-aloitteisesti puheeksi esim. häpeän takia. Todettiin myös, ettei asiakas lähde puhumaan työntekijälle, jos aistii, ettei työntekijä ole sinut väkivalta-aiheen kanssa.

Hyvinvointialueen oman konsultatiivisen tuen toive tuli esille myös siten, että työntekijöiden koettiin jäävän yksin, ellei asiakas ole turvakodilla. Myös järjestöiltä oli saatu konsultatiivista apua ja järjestöihin kohdistuvien leikkausten vaikutus huolestutti. Työntekijät pohtivat, tuleeko hyvinvointialueelle jonkinlainen korvaava konsultaatorakenne. Toisaalta kaikilla ei ollut tietoa, että turvakodille tai Nollalinjaan voi soittaa konsultatiivisesti.

Riittävän teoreettisen osaamisen vaje lähisuhdeväkivallasta ilmiönä ja siihen liittyvästä tutkitusta tiedosta ja lainsäädännöstä tuli esille myös epäsuorasti. Tämä kävi ilmi kommentteista, joissa toistettiin lähisuhdeväkivaltaan liittyviä virheellisiä käsityksiä, kuten esimerkiksi sitä, että väkivalta lähisuhteissa olisi usein tasapuolisesti molemmien puoleista tai että kyse olisi väkivallan sijaan huoltoriidoista. Väkivallan kokijoiden kertomaa tai tarvetta palveluihin kyseenalaistettiin esimerkiksi viittaamalla siihen, että turvakotipalvelua käytetään välineenä huoltoriidoissa tai että asiat eivät aina ole niin kuin väkivallan kokija kertoo.

Lähisuhdeväkivallan tunnistamattomuus tuli esille, kun arvioitiin, ettei lähisuhdeväkivaltatapauksia tule työssä vastaan edes puolivuositain. Osaamisen erot tulivat esille myös siinä, että osa työntekijöistä oli nimenomaan huolissaan siitä, että toisilla työntekijöillä väkivalta jää tunnistamatta, koska se niputetaan huolto- ja tapaamisriitoihin. Toisaalta työntekijät myös itse sanoittivat avoimesti, että asenne ja perustiedon puute ovat osalla isoimmat esteet. Joidenkin

työntekijöiden koettiin asennoituvan niin, että väkivalta ei koske heitä ja se tapahtuu jossain muualla. Myös johtotason henkilöstön ja esihenkilöiden toivottiin omaavan riittävää tietoa lähisuhdeväkivallasta.

Edellä kuvattujen aineistojen havainnot, sosiaalisen raportin henkilöstökysely sekä vuonna 2025 toteutetut henkilöstökyselyt, ovat linjassa työpajoissa nousseiden teemojen kanssa. Sosiaalisessa raportissa toteutetussa henkilöstökyselyssä alle puolet 257 vastaajasta totesi, että heillä on riittävästi tietoa väkivallan eri muodoista ja seurauksista. Yli puolet vastaajista (53 %) koki, että tietoa ei ole riittävästi palveluprosessin etenemisestä, kun asiakas on kokenut väkivaltaa. Vastaajista 89 % koki tarvitsevansa lisää tietoa, koulutusta sekä työkaluja väkivaltatyöskentelystä (Pirkanmaan hyvinvointialue, 2025).

Yhteisillä rakenteilla estetään siiloutumista

Lähisuhdeväkivallan kaltaista pirullista ongelmaa ei voi ratkaista palastelemalla sitä erillisiksi tehtäviksi tai siilouttamalla vastuuta eri toimijoille. Systeminen lähestymistapa edellyttää siilot ja organisaatorajat ylittäviä rakenteita, kuten jaettuja menetelmiä, yhteisiä kirjaamis- ja tiedonvaihdon käytäntöjä, verkosto- ja työparityöskentelyä sekä yhtenäisiä ohjeistuksia.

Työpajoissa tunnistettiin, että yhteisiä menetelmiä ei aina ole tai niitä ei tunneta. Väkivallasta ei kysytä yhtä rutiininomaisesti kuin esimerkiksi päihteistä tai kouluasioista, vaikka systemaattiselle kysymiselle nähtiin selkeä tarve. Ratkaisuksi ehdotettiin lähi-suhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomakkeen vakiinnuttamista perusrakenteisiin, riskinarvion tekemisen varmistamista väkivaltaan liittyvissä yhteydenotoissa sekä selkeitä, standardisoituja toimintaohjeita.

Rakenteiden ja ohjeiden puute heikentää myös väkivallan puheeksi ottoa. Työntekijät kuvasivat välttelevänsä kysymistä, jos he eivät tiedä, miten toimia tai mitä tarjota asiakkaalle väkivallan tullessa ilmi. Työpajojen aikaan myös palvelutarpeen arvioinnin yhteismitallisuus oli epäselvää: käytännöt vaihtelivat esimerkiksi siinä, tavataanko vanhempia yhdessä vai erikseen ja miten väkivallan tekijää kontaktoidaan. Osa yhteistyötä estävistä rakenteellisista puutteista oli kuitenkin pieniä ja helposti ratkaistavia, kuten esimerkiksi yhteystietojen saatavuus ja tieto oikeista yhteydenottotavoista.

Työpajoissa ehdotettiin käytännönläheisiä yhteistyörakenteita, kuten turvakodin työntekijän osallistumista tapaamisiin myös silloin, kun asiakas ei ole turvakodilla. Erityisesti kokemattomampien työntekijöiden arvioitiin hyötyvän turvakodin kanssa tehtävästä yhteistyöstä riskinarviossa, asiakkaan motivoinnissa ja väkivaltailmiön ymmärtämisessä. Jos työparityöskentely ei ole mahdollista, konsultaatituen nähtiin olevan tarpeellinen rakenteellinen tuki.

Valtakunnallisten riskinarviomenetelmien tuntemus ja käyttö vaihtelivat. Suodatin- ja kartoituslomake ja MARAK olivat osin heikosti tunnettuja, vaikka niiden koettiin tukevan riskinarviota, kun niitä esiteltiin. MARAKin käyttö saattoi jäädä yksittäisen aktiivisen työntekijän varaan ja myös Minun tiimini -toimintamallin käytössä havaittiin alueellisia eroja. Toimeenpanossa esihenkilön sitoutuminen, tuki ja johtaminen näyttäytyivät ratkaisevina: kun mallin käyttöä johdettiin aktiivisesti, kynnys sen hyödyntämiseen oli matalampi.

Myös syksyllä 2025 toteutetuissa henkilöstökyselyissä nousi selvästi esiin, että kansalliset väkivaltatyön lomakkeet, lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake sekä MARAK, olivat heikosti tunnettuja ja käytössä, vaikka MARAK-menetelmää on Suomessa kansallisesti jalkautettu jo vuodesta 2010. Yli puolelle vastaajista nämä lomakkeet eivät olleet tuttuja, ja prosentit olivat

yhteneväiset sekä Avopalveluissa (220 vastaajaa) että Lasten, nuorten ja perheiden palveluissa (195 vastaajaa) (THL, 2024).

Esihenkilöiden ja johtajien rooli yhteisten käytäntöjen toimeenpanossa nähtiin keskeiseksi. Heitä kuvattiin portinvartijoiksi, jotka voivat joko mahdollistaa tai estää uusien toimintatapojen juurtumista. Työpajoissa toivottiin, että esihenkilöillä olisi riittävä lähisuhdeväkivaltaan liittyvä tietopohja ja vastuu viedä yhteiset käytännöt osaksi tiimien arkea.

Kehittämistyöhön osallistuneiden yhdyshenkilöiden rooli nähtiin jatkossa tärkeänä. He voisivat toimia avainosajina, jotka vahvistavat osaamista tiimeissä ja välittävät arjen työstä nousevaa tietoa organisaatiossa ylöspäin. Menetelmien juurtumista heikensivät kuitenkin epäselvä koordinaatio ja epätietoisuus siitä, kuka vastaa mallien jatkokehittämisestä. Esimerkiksi Minun tiimini -mallia saatettiin soveltaa paikallisesti, mutta yhteisen koordinoinnin puute johti epätasalaatuiseen käyttöön.

Sosiaalisen raportin mukaan Minun tiimini -malli on monille työntekijöille tuttu, mutta sen käyttö vaihtelee. Mallin nähtiin voivan rakentaa asiakkaalle turvaverkkoa, mutta se ei ole vielä laajasti juurtunut käytäntöön.

Roolit, vastuut, koordinaatio

Jotta monialainen yhteistyö ja riskinarvio olisi selkeää, tulisi toimijoiden tuntea toistensa roolit ja vastuut. Heikko koordinaatio ja epäselvät roolit kaventavat riskinarviota pintapuoliseksi ja ylläpitävät epäyhtenäisiä käytäntöjä, jolloin yhteistyö jää usein palveluohjauksen ja tiedonvaihdon tasolle. Paljon palveluita ei välttämättä tarkoita turvallisuuden lisääntymistä. Mikäli toimijoilla ei ole selkeää yhteistä tavoitetta sekä koordinoitua suunnitelmaa tavoitteiden toteutumiseksi, tämä voi pahimmillaan johtaa asiakkaan näkökulmasta ristiriitaiseen toimintaan, joka voi lisätä väkivallan riskiä. Istanbulin sopimuksen artikla 51 ja NKV-direktiivin artikla 16 velvoittavat viranomaiset tekemään riskinarvioinnin, hallitsemaan riskejä ja toteuttamaan suojelutoimenpiteitä (SopS 53/2015). Sosiaalihuoltolain 36 ja 41 §:t velvoittavat huolehtimaan siitä, että palvelutarpeen arviointia ja sosiaalihuollon toteuttamista varten on käytettävissä henkilön yksilöllisiin tarpeisiin nähden riittävästi asiantuntemusta ja osaamista. Sosiaalihuoltoa toteutetaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa siten, että sosiaalihuollon ja tarvittaessa muiden hallinnonalojen palvelut muodostavat asiakkaan edun mukaisen kokonaisuuden (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014).

Työpajoissa kävi ilmi, että Istanbulin sopimus tai riskinarviointivelvoite eivät ole tuttuja. Samoin oli epäselvää eri toimijoiden vastuut roolit ja se, kenen pitäisi koordinoida väkivallan riskinarvioita tai -hallintaa. Kävi myös ilmi, etteivät kaikki tiedä, että riskinarviota tulisi toistaa johtuen lähisuhdeväkivaltailmiön luonteesta. Todettiin myös, että on sosiaalityöntekijöitä, joilla “ei ole käryäkään”, mitä turvakoti tekee, eivätkä he ohjaa yhtään asiakasta turvakotiin.

Aika ja resurssi

Sekä kouluttautuminen että itse monialainen yhteistyö vaativat aikaa ja resurssia. Yhteistyö ei synny tyhjästä, vaan se tarvitsee yhteiset rakenteet ja riittävän yhteisen tietopohjan. Nämä molemmat taas vaativat aikaa ja resurssia. Koska aika ja resurssi ovat rajallisia, kysymys on siitä, mitä johtamisessa ja organisaatiossa priorisoidaan. Lähisuhdeväkivallan kaltaista pirullista ongelmaa voidaan tehokkaasti hallita vain tiiviin yhteistyön kautta. Näin ollen tehokasta väkivallan ehkäisyä olisi varmistaa riittävä aika ja resurssi yhteistyölle. Myös väkivallan puheeksi otto sinällään vaatii aikaa ja sensitiivistä lähestymistapaa.

Aika ja resurssi tulivat työpajoissa esille sekä koulutuksen ja kehittämisen että itse monialaisen yhteistyön yhteydessä. Erilaisia koulutuksia todettiin olevan paljon, mikä vaatii teemojen priorisoinnista. Koettiin, että koulutukselle tarvitaan sille varattua aikaa, eikä koulutuksia ole helppo tehdä pätkissä perustyn yhteydessä. Esihenkilöiltä toivottiin konkreettista lupaa osallistua koulutuksiin ja kehittämiseen. Toisaalta positiivisena esimerkkinä todettiin, että Minun tiimini -mallille osoitettu aika ja resurssi ovat johtaneet ainakin joillakin alueilla siihen, että malli on todella käytössä.

Toisaalta ajankäyttöä pohdittiin myös sitä kautta, voidaanko väkivaltaan liittyviä tai turvakodilta tulevia yhteydenottoja priorisoida. Eroja havaittiin siinä, tarvitaanko priorisointiin lupa ja miten priorisointia tehdään. Todettiin, ettei asiakaspaine aina mahdollista priorisointia. Toisaalta todettiin, että työssä pitää olla mahdollisuus joustaa ja priorisoida. Kuvailtiin myös sitä, että esim. palvelutarpeen arvion prosessi on nopea eikä väkivalta tule puheeksi yhdellä tai kahdella tapaamisella.

Sosiaalisen raportin yhteydessä koottiin tietoa Pirkanmaalla ammattilaisille järjestetyistä väkivaltasisältöisistä koulutuksista vuonna 2024. Voidaan todeta, että koulutusta on tarjolla kattavasti, mutta kyselyissä ja työpajoissa henkilöstö nostaa toistuvasti tarpeen koulutuksille. Kysymyksenä herää, kuinka hyvin koulutustarjonta ja henkilöstön mahdollisuudet osallistua koulutukseen kohtaavat ja nähdäänkö esimerkiksi perusvalmiudet antava väkivaltakoulutus velvoittavaksi.

Luottamukseen perustuva vuorovaikutus yhteisen tiedonmuodostuksen pohjana

Suhdeperustainen työskentely edellyttää luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta. Luottamuksellisen vuorovaikutuksen syntyminen vaatii aikaa, toistuvia yhteistyörakenteita sekä toisten roolien tuntemista ja kunnioittamista.

Työpajoissa tuli esille sekä yhteistä tiedonmuodostusta estäviä että edistäviä tekijöitä ja käytänteitä. Työpajoissa osa työntekijöistä koki, että yhteistä tiedonmuodostusta estää se, että turvakodilla työskennellään vain toisen osapuolen kanssa ja saadaan vain hänen näkemyksensä tilanteesta. Turvakodin osuuteen riskinarviosta ei aina täysin luoteta, koska se on tehty vain kokijan kanssa. Turvakodin työntekijät vahvistivat, että turvakodin tehtävä on nimenomaan työskennellä siellä olevan asiakkaan kanssa käyttäen erilaisia riskinarviomenetelmiä. Näin ollen turvakoti onkin ”huppu päässä”, eli turvakodilla ei ole muuta tietoa kuin se, mitä asiakas kertoo.

Työpajoissa tuotiin esille, että suurin osa työntekijöistä ajattelee, ettei turvakodin kanssa saa jakaa esim. palvelutarpeen arviossa muodostuvaa tietoa koskien riskinarvioita tai -hallintaa. Salassapidon velvoitteet nousivat muutenkin koetuksi esteeksi yhteisen tiedon muodostukselle. Työpajoissa todettiin yhdessä, että turvakodilla muodostuu varmasti paljon tietoa asiakkaan tilanteesta, joka ei kuitenkaan koskaan siirry vastaavalle sosiaaliviranomaiselle. Turvakodin työntekijät totesivat, ettei asiakkaan elämäntilanteesta muodostunutta tietoa ole aina osattu tuottaa riittävän hyvin sosiaaliviranomaisen arvion tueksi. Yhdessä todettiin myös, että tiedonvaihdon käytännöt, eli esimerkiksi turvakodeilla käytettävän Suojassa-haastattelun yhteenvedon tai turvakodin kirjausten toimittaminen, olivat epäselviä ja niissä oli vaihtelevuutta.

Työntekijät toivat esille, että yhteistä tiedonmuodostusta estää myös se, ettei ole ”yhteistä sanastoa”. Työntekijöiden pitäisi puhua samasta asiasta, jotta yhteistä tietoa voitaisiin muodostaa. Yhteisen sanaston puuttuminen ei koskenut ainoastaan turvakotien ja hyvinvointialueen välistä yhteistyötä vaan myös hyvinvointialueen sisäistä työskentelyä. Tilannetta kuvattiin niin, että

työntekijän pitää ”haistella”, minkä verran osaamista lähisuhdeväkivallasta toisella sosiaalityöntekijällä on yhteisen tiedon muodostamisen pohjaksi.

Luottamusta ja yhteistä tiedonmuodostusta lisänneiksi tekijöiksi tunnistettiin avoin vuorovaikutus, tutut työntekijät ja työntekijöiden välinen suhdeperustaisuus. Monesti yhteistyö oli myös toiminut, yhteys oli saatu nopeasti puolin ja toisin, yhteisneuvottelut oli saatu sovittua ja tieto oli siirtynyt. Vahvana yhteisenä ajatuksena työpajoissa oli, että yhteisen tiedonmuodostuksen kannalta ensimmäinen yhteinen neuvottelu on tärkeää saada sovittua mahdollisimman varhaiseen vaiheeseen. Varhainen yhteinen tapaaminen ja asiakkaan osallisuus koettiin erittäin tärkeäksi yhteisen tiedon muodostuksen kannalta. Kuvattiin, että tätä kautta päästään mahdollisimman nopeasti yhteisen tiedon äärelle ja asiakkaalle parhaan mahdollisen suunnan etsimiseen eikä ”poteroitumista” ehdi tapahtua.

Asiakkaan mukana oleminen ja osallisuus tapaamisilla helpottaisi myös salassapitoon liittyviä asioita: työntekijöiden ei tarvitsisi miettiä, mitä tietoa asiakkaan tilanteesta saa jakaa, jos asiakas olisi itse sitä kertomassa. Turvakodin työntekijät vahvistivat asiakkaiden usein toivovan, että mahdollisimman moni työntekijä pääsisi heti aluksi yhteiseen tapaamiseen, jotta heidän ei tarvitse kertoa asioita moneen kertaan eri henkilöille. Yhteisenä toiveena oli, että asiakkaat malttaisivat olla riittävän pitkään turvakodilla, jotta yhteiseen tiedonmuodostukseen päästäisiin.

Yhteisen tiedonmuodostuksen helpottamiseksi ehdotettiin ”matalan kynnyksen yhteisiä termejä ja käytänteitä”. Ehdotettiin myös, että oppimisen ja kehittämisen kannalta olisi hyvä reflektoida yhdessä tapaukset, joissa on ollut vakavaa väkivaltaa. Käydä näiden tapausten osalta läpi, mitä kukakin toimija on tehnyt. Erityisen haastavan koettiin riskinarvion tekeminen pienten lasten kanssa, jotka eivät osaa vielä puhua. Pohdittiin, miten lapset voitaisiin ottaa päähenkilöiksi heitä koskevan tiedon muodostukseen. Voisiko lapsen asioista vastaava työntekijä esimerkiksi tulla tapaamiseen mukaan, kun turvakodilla puhutaan vanhemman kanssa vauvan asioista tai tehdään Suojassa-haastattelua.

Johtopäätökset ja toimenpidesuosituks

Monialaisen riskinarvion toteutumisessa ei ole kysymys yksittäisen menetelmän käyttöön ottamisesta, vaan laajemmasta muutoksesta tavassa, jolla lähisuhdeväkivaltaa ymmärretään, tunnistetaan ja hallitaan palvelujärjestelmässä. Aineisto vahvistaa aiemman tutkimuksen havainnon siitä, että vaikuttava monialainen työskentely edellyttää jaettua ymmärrystä väkivallan dynamiikasta, selkeitä rakenteita, toimivaa tiedonvaihtoa, koordinaatiota ja luottamukseen perustuvia yhteistyösuhteita. Ilman näitä riskinarvio jää helposti yksittäisen työntekijän osaamisen, aktiivisuuden ja tulkinnan varaan.

Keskeinen johtopäätös on, että lähisuhdeväkivallan riskinarvioon liittyvät puutteet ovat ennen kaikkea rakenteellisia. Henkilöstökyselyt ja työpajat osoittavat, että kansalliset menetelmät, kuten lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake sekä MARAK, eivät ole riittävän tunnettuja eivätkä vakiintuneesti käytössä. Samalla työntekijät tunnistavat koulutuksen, konsultatiivisen tuen, yhteisten toimintamallien ja johdon sitoutumisen tarpeen. Tämä tarkoittaa, että ongelmaa ei voida ratkaista vain lisäämällä ohjeita tai koulutustarjontaa, vaan menetelmät on juurrutettava osaksi arjen rakenteita, johtamista, kirjaamista ja palveluprosesseja.

Aineiston perusteella erityisen tärkeäksi nousee sellaisten rakenteiden vahvistaminen, jotka mahdollistavat yhteisen tiedonmuodostuksen väkivaltaa kokeneen asiakkaan tilanteesta. Turvakotien, sosiaalipalvelujen, järjestöjen ja muiden toimijoiden tiedot muodostavat kukin vain osan asiakkaan kokonaistilanteesta. Turvallisuutta lisäävä riskinarvio edellyttää, että nämä tiedot kootaan yhteen asiakkaan osallisuutta kunnioittaen ja siten, ettei vastuu väkivallan päättymisestä siirry väkivallan kokijalle.

Polulle-hankkeessa tehtävä kehittämistyö tarjoaa konkreettisen mahdollisuuden vastata aineistossa tunnistettuihin puutteisiin. Hankkeen kautta voidaan mallintaa, miten Minun tiimini -toimintamallia, lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomaketta, MARAK-menetelmää sekä väkivaltaerityistä asiantuntijuutta voidaan käyttää toisiaan täydentävinä rakenteina. Kehittämistyön olennaista antia ei ole vain uuden mallin kuvaaminen, vaan sen varmistaminen, että monialainen riskinarvio, konsultaatio ja seuranta muuttuvat pysyviksi toimintatavoiksi hyvinvointialueen palveluissa. Tämän toteutumiseksi tarvitaan myös kansallista ohjaavaa lainsäädäntöä, jota muun muassa THL on suositellut. Suomessa ollaan tekemässä ministeriötasolla selvitystä niin sanotun rakennelain tarpeesta.

Käytäntötutkimuksen toimenpidesuosituks

1. Vakiinnutetaan lähisuhdeväkivallan systemaattista puheeksi ottoa ja suodatin- ja kartoituslomakkeen käyttöä osana sosiaalihuollon palveluja.
2. Vahvistetaan monialaisen yhteistyön edellytyksiä ja rakenteita, rooleja ja vastuita ja hyödynnetään esim. asiakaslähtöistä Minun tiimini -toimintamallia väkivallan riskinhallinnan rakenteena silloin, kun tilanne edellyttää monialaista yhteensovittavaa työskentelyä, mutta ei täytä MARAKin korkean riskin kriteereitä.
3. Varmistetaan, että MARAK-riskinarvio tunnetaan hyvinvointialueen eri sosiaalipalveluissa ja että ammattilaisilla on tieto siitä, milloin ja miten asiakas ohjataan MARAK-työskentelyyn.
4. Määritellään väkivaltatyön osaamiselle vähimmäistason kriteerit, joiden pohjalta henkilöstö suorittaa perustason koulutukset, joiden suorittamista esihenkilöt seuraavat.
5. Luodaan pysyvä tuki- ja konsultaatorakenne, esim. avainhenkilömalli, jossa sosiaalipalvelujen työntekijät voivat saada matalalla kynnyksellä väkivaltaerityistä tukea nimetyiltä avainosaajilta ja esimerkiksi turvakodeilta ja väkivaltatyön erityispalveluilta.

Monialainen riskinarvio voi muuttua utopiasta olemassa olevaksi käytännöksi vain, jos sitä ei jätetä yksittäisten työntekijöiden osaamisen ja kiinnostuksen varaan. Se edellyttää johdettua, resursoitua ja seurattua muutosta, jossa lähisuhdeväkivalta tunnistetaan koko palvelujärjestelmän yhteiseksi ihmisoikeus- ja turvallisuuskysymykseksi. Kun yhteiset rakenteet, osaaminen ja luottamukseen perustuva yhteistyö vahvistuvat, monialaisessa työskentelyssä ei jäädä kiinni uppoamattomaan suohon, vaan siitä voi tulla asiakkaiden turvallisuutta aidosti lisäävä toimintatapa.

Lähteet

- Apulaisoikeuskansleri. (2025). Poliisilaitoksen menettely lähisuhdeväkivallan riskinarvioinnissa. Ratkaisu OKV/488/70/2025. Valtioneuvoston oikeuskansleri.
https://oikeuskansleri.fi/documents/1428954/230633213/julkaistu_ratkaisu_poliisilaitoksen_menettely_lahisuhdevakivallan_riskinarvioinnissa_OKV_488_70_2025.pdf/221b6a60-fae2-ce40-75db-6ac9529da5fa?t=1759816551043
- Bastian, C., & Wendt, S. (2023). Collaboration between child protection and domestic and family violence: A case file review. *Australian Social Work*, 76(2), 186–202.
<https://doi.org/10.1080/0312407X.2021.2000627>
- Carne, S., Rees, D., Paton, N., & Fanslow, J. (2019). Using systems thinking to address intimate partner violence and child abuse and neglect in New Zealand. *New Zealand Family Violence Clearinghouse*.
<https://files.vine.org.nz/issues-papers/NZFVC-issues-paper-13-systems-thinking.pdf>
- Gear, C., Eppel, E., & Koziol-McLain, J. (2018). Exploring the complex pathway of the primary health care response to intimate partner violence in New Zealand. *Health Research Policy and Systems*, 16, Article 99. <https://doi.org/10.1186/s12961-018-0373-2>
- Gear, C., Manuel, C. T. C., Eppel, E., & Koziol-McLain, J. (2024). Integrated system responses for families impacted by violence: A scoping review. *International Journal of Integrated Care*, 24, Article 17.
<https://doi.org/10.5334/ijic.7542>
- GREVIO. (2024). First thematic evaluation report: Building trust by delivering support, protection and justice — Finland. Council of Europe. <https://rm.coe.int/first-thematic-evaluation-report-finland/1680b2ab48>
- Healey, L., Connolly, M., & Humphreys, C. (2018). A collaborative practice framework for child protection and specialist domestic and family violence services: Bridging the research and practice divide. *Australian Social Work*, 71(2), 228–237. <https://doi.org/10.1080/0312407X.2017.1409777>
- Hester, M. (2011). The three planet model: Towards an understanding of contradictions in approaches to women and children's safety in contexts of domestic violence. *The British Journal of Social Work*, 41(5), 837–853. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr095>
- Kimball, E., Ilea, P., & Ng Ping Cheung, S. (2023). Domestic violence as a wicked social problem: Policy cascades and misdirected solutions. *Critical and Radical Social Work*, 12(2), 245–257.
<https://doi.org/10.1332/20498608Y2023D000000003>
- Kouvonen, P., Tani, S., Kurki, M., & Hamari, L. (2023). Miten onnistun implementoinnissa? Opas psykososiaalisten menetelmien vaikuttavaan implementointiin. Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. Itlan oppaat ja käsikirjat 2023:1. <https://kasvuntuki.fi/wp-content/uploads/2023/06/itla-implementointiopas-2023.pdf>
- Lalande, C., Gauthier, S., Damant, D., Lessard, G., & Dubé, M. (2024). Professional representations of collaboration in the response to intimate partner violence. *Journal of Family Violence*.
<https://doi.org/10.1007/s10896-023-00504-y>
- Peckover, S., & Golding, B. (2017). Domestic abuse and safeguarding children: Critical issues for multiagency work. *Child Abuse Review*, 26(1), 40–50. <https://doi.org/10.1002/car.2392>
- Piispa, M., & October, M. (2017). Vaikuttava työkalu toistuvaan parisuhdeväkivaltaan puuttumiseen. *Yhteiskuntapolitiikka*, 82(3), 304–312. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201706277480>
- Pirkanmaan hyvinvointialue. (2025). Lähisuhdeväkivallan ilmentyminen ja työskentelyn kehittäminen Pirkanmaan hyvinvointialueella – sosiaalinen raportti 2025.
<https://www.pirha.fi/documents/d/guest/lahisuhdevakivallan-ilmentyminen-sosiaalinen-raportti-2025>
- Robbins, R., McLaughlin, H., Banks, C., Bellamy, C., & Thackray, D. (2014). Domestic violence and multi-agency risk assessment conferences (MARACs): A scoping review. *The Journal of Adult Protection*, 16(6), 389–398. <https://doi.org/10.1108/JAP-03-2014-0012>
- Similä, K., Tapola-Haapala, M., Jylhä, V., Miettinen, A., Rovamo, E., Kekoni, T., & Ristolainen, H. (2026). Practitioners' views of evidence-based practice in social work: A scoping review. *Journal of Evidence-Based Social Work*, 1–18. <https://doi.org/10.1080/26408066.2026.2616709>

- SopS 53/2015. Valtioneuvoston asetus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattamisesta sekä yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta annetun lain voimaantulosta. Istanbulin sopimus. <https://finlex.fi/fi/valtiosopimukset/sopimussarja/2015/53>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1301>
- Stanley, N., & Humphreys, C. (2014). Multi-agency risk assessment and management for children and families experiencing domestic violence. *Children and Youth Services Review*, 47, 78–85. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2014.06.003>
- Stanley, N., Miller, P., Richardson Foster, H., & Thomson, G. (2011). A stop-start response: Social services' interventions with children and families notified following domestic violence incidents. *The British Journal of Social Work*, 41(2), 296–313. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcq071>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. (2024). MARAK – moniammatillinen riskinarviointi. Päivitetty 16.12.2024. <https://thl.fi/ohjeita-ammattilaisille/lahisuhdevakivallan-ehkaisy/moniammatillinen-riskinarviointi-marak->
- Tracy, M., Chong, L. S., Strully, K., Gordis, E., Cerdá, M., & Marshall, B. D. L. (2023). A systematic review of systems science approaches to understand and address domestic and gender-based violence. *Journal of Family Violence*. <https://doi.org/10.1007/s10896-023-00578-8>
- Wendt, S., Bastian, C., & Jones, M. (2021). Building collaboration with child protection and domestic and family violence sectors: Trialling a living lab approach. *The British Journal of Social Work*, 51(2), 692–711. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa206>